

January 4, 2008

"עכשיו הזמן להציל את יהונתן"

הכנסת החליטה שמבקר המדינה יחקור את התנהלות ישראל בפרשת פולארד, חברי מועצת העיר ירושלים יקיימו טקס חתרני של קריאת כיכר על שם פולארד, ורבים מצפים מאולמרט להעלות את עניין פולארד בנושא מרכזי בביקור בוש. אסתר פולארד סקפטית בקשר לאולמרט, אבל מאמינה ביהונתן

דיקלה ד' גל-עד

באיחור קל - של 23 שנה - התקבלה השבוע בכנסת החלטה שמבקר המדינה מיכה לינדנשטראוס יחקור את מכלול התנהלותה של מדינת ישראל בפרשת פולארד. לכאורה בשורה של ממש לחוג העקשני והמתמיד של הלוחמים שנה, לא מתלהבת. "יש זמן לחקור 18 למען שחרורו, אבל אסתר פולארד, רעייתו ומובילת המאבק לשחרורו מזה "אחרי 23 שנים בכלא, בתנאים קשים ביותר, חייו של ויש זמן לפעול בדחיפות כדי להציל חיים", היא אומרת. הוא צריך להיאבק יותר קשה כדי לשרוד בחיים למרות מצבו הבריאותי יהונתן תלויים מנגד. בכל יום שעובר מוחזק והאוירה האלימה והאנטישמית ששורת סביבו. בעוד ימים ספורים המתדרדר, התנאים הקשים שבהם הוא אולמרט ומנשיא - עומד הנשיא בוש להגיע לישראל. עכשיו הזמן למקד את כל המאמצים בדרישה מראש הממשלה המדינה פרס לבקש מבוש מחווה אחת עבור ישראל: לשחרר את יהונתן פולארד כעת. ביקורו של הנשיא בוש הוא יהונתן הוא עכשיו! להשיב אותו הביתה שלם ובטוח. אחר הרגע הנכון להשיג את שחרורו. הזמן להצלת חייו של כך אפשר למצוא זמן לחכות לתוצאות החקירות".

עד כדי כך גרועים התנאים שם?

"כל יום שהוא בחיים זה נס גלוי. בכירים בממשל האמריקני אמרו לנו שהם לא ראו דבר כזה בחייהם, שסוכן מופקר מחזיק מעמד כל כך הרבה זמן".

באמת איך? מה הסוד שלך?

"בגלל האמונה. מה שהורג סוכן מופקר אלו לא העינויים או האלימות הקשה סביבו, אלא הידיעה שהוא הופקר, שלאף אחד בעולם לא אכפת ממנו. כאן המקרה שונה. הוא מאמין בבוא עולם, יש לו אותי, ויש לו מאות אלפי יהודים שתומכים בו, פועלים למענו, כותבים לו ומתפללים איתו. זה מה שמחזיק אותו בחיים".

חקירה כזו של מבקר המדינה לא מחזקת את רוחו?

"ההחלטה נכונה ביותר, אבל לא העיתוי. זו העת לשחרר אותו, לא לבדיקות וחקירות מה נעשה לא כיאות. חקירות כאלה הרי נמשכות חודשים על חודשים, וגם אם המבקר יעלה בדיוק את הממצאים שלהם אנו מייחלים, מן הראוי, עם כל הכבוד, שיעשו אותן כשיהונתן יהיה כבר בבית, בישראל".

ראש העיר לא יבוא

לא רק אשתו של פולארד מעידה על כך שמצבו הבריאותי הולך ומתדרדר מיום ליום. זו התרשמותם של כמה אנשים שביקרו אותו בתקופה האחרונה. הוא זקוק לטיפול רפואי, לתנאי מחיה היגייניים הרבה יותר מאלה שיש לו, לתרופות ולמעקבים רפואיים. בפועל הוא מקבל יחס משפיל, חדר מעופש, איומים אנטישמיים על חייו, ותנאי מזון ומחיה שאינם הולמים גם אדם בריא.

הרגשת הדחיפות מעוררת סדרה של פעילויות למען פולארד לקראת ביקור הנשיא בוש. ביום שני בצהריים, יומיים לפני בוא נשיא ארצות הברית לישראל, יתקיים טקס בחסות חברי מועצת העיר ירושלים, בו יוחלף שמה של כיכר פאריז - "באופן זמני, עד לשובו הביתה" - ל"כיכר שחרור יהונתן פולארד". היוזמת והמדרבנת היא מינה פנטון, חברת מועצת ירושלים מטעם המפד"ל, מחזיקת תיק קשרי החוץ, העם היהודי ומורשת ישראל, וגם יו"ר המועצה לקידום מעמד האישה.

14:30 בצהריים, גב' פנטון, זו לא שעה מנומנת מעט בשביל הפגנות?

"זו באמת שעה שאינה מזוהה עם הפגנות, אבל אנחנו רואים בזה יתרון. לא רצינו הפגנה, אלא טקס מכובד ורשמי. אנחנו מצפים שלאירוע יבואו דווקא סוג של אנשים התומכים במאבק למען פולארד, אך מדירים רגליהם מהפגנות בדרך כלל".

אבל זה לא באמת מעמד רשמי. ראש העיר לא יבוא.

"לצערי לא. הביקור הצפוי של נשיא ארה"ב יצר דחיפות שלא מאפשרת דיון מסודר והחלטה במועצת העיר. הכיכר תשנה שמה ל'כיכר שחרור יהונתן פולארד' לא בחסות רשמית של העירייה, אבל בחסות חברים במועצת העיר. אנחנו מניחים שיותר מאוחר יתכנסו הוועדות הנדרשות, והשם ישונה גם רשמית".

לא בטוח שהאופטימיות הזאת מבוססת, ושאכן כל הבעיה היא מכשולים ביורוקרטיים. גורמים בעירייה יודעים לספר שמה זמן נעשו פניות לראש העיר ירושלים, אורי לופוליאנסקי, על מנת שיסייע באיזושהי מחווה למען פולארד. היו כמה רעיונות לא קשים לביצוע ולא מזיקים כמו הענקת תעודת כבוד, הענקת תואר יקר ירושלים, קריאת רחוב על שם פולארד, דברים שיכולים לעודד את רוחו ואולי להקל על השהות בכלא, וגם להזהיר את האמריקנים מלפגוע בו. משום מה, תמיד נמצאה סיבה לדחות את ההצעה: פעם היה זה גיל לא מתאים (פולארד עדיין לא בן 70, ולכן הוא לא יכול להיות יקר ירושלים), פעם עיתוי לא מתאים, פעם בדיוק נסגרה ההרשמה, ופעם הכללים הנוקשים של העירייה לא אפשרו. לא תמיד עיריית ירושלים פועלת לפי כל האותיות הקטנות שבספר. לאחר נפילת מגדלי התאומים, כאשר ראש העיר היה אולמרט, הוא היסב כמחווה ידידותית את שמו של רחוב יפו לרחוב ניו יורק. אולמרט עשה את זה בלי להתחשב בשום כלל, גיל או חוק.

אגב, אחד המבקשים בעניין פולארד היה הרב מרדכי אליהו, והוא אף כתב מכתב רשמי ללופוליאנסקי. מקורבי הרב אליהו אומרים שהוא התאכזב קשות כשבקשתו הושבה ריקם.

אולי דווקא בגלל המחלוקת

גב' פנטון, למה דווקא את, ולמה הכלי המתאים למחאה הוא דווקא עיריית ירושלים?

"אני יהודייה, אזרחית מדינת ישראל, מדינת היהודים, ומחויבת כמו כולנו לערכות הדדית. פשוט מאוד. כמי שנולדה וגדלה בארץ, וכמי שהתחנכה על ערכי מוסר ואהבת העם והארץ, אני מרגישה מחויבות עצומה כלפי החטופים, השבויים והנעדרים שלנו, ובתוכם יהונתן פולארד. כל אחד מהם הוא בשר מבשרנו. אנחנו נכנסים לשנה העשרים ושלוש שלו בכלא, בה הוא במצב עלוב ונרקב בכלא באטנר בצפון קרוליינה, כאשר במשך השנים הללו המנהיגות התחלפה כל כך הרבה פעמים, והיו כל כך הרבה הזדמנויות לראשי ממשלה, לנשיאים ולחברי כנסת לעשות למען שחרורו. אף אחד מהם לא עשה את המאמץ הראוי, מלבד בנימין נתניהו, שברגע האחרון קיבל סכין בגב מקלינטון ונאלץ לשוב הביתה בלי פולארד. ולמה העירייה? בגלל כל מה שירושלים מסמלת, וגם בגלל שאסתר פולארד, במאבקה האישי, קבעה את מקום מושבה בירושלים. היא הגיבורה המפעילה את כולם".

את מאמינה שזה יעזור? הרי היו כל כך הרבה אירועים סמליים כאלה.

"זה לא רק אירוע סמלי. זו הפגנת רגשות של עצב וכאב. יש בה תקווה ותפילה, וזו שעת כושר, כאשר בוש מגיע ארצה".

CIA? למה שהנשיא בוש ירצה לעשות דבר מה בנדון, ולהיכנס לעימות עם אנשי -

"אין לו מה להפסיד. הוא, כמו כל אדם במעמדו (וראינו מה עשה שרון), חושב איך הוא יירשם בדפי ההיסטוריה. כאן יש לו הזדמנות חד פעמית, ואולי הוא ירצה לעשות את זה דווקא בגלל שהנושא שנוי במחלוקת. הרי באמת שום דבר לא יתמוטט או יתרסק שם עם השחרור. אני חושבת שהוא אדם מאמין, ואם יש לו נימה אנושית, אחרי כל כך הרבה שנים וסבל זה יהיה מעשה הומני מן השורה הראשונה. הוא איש של מחוות הומניות, למרות שהיום מחוות הומניות כבר לא תופסות מקום של כבוד בעולמנו. הוא איש שהולך עם האינטואיציה והאמת שלו, גם כשזה כרוך בעימותים".

כמו רגב גולדווסר ושליט

התקווה שאולי רגע לפני שהוא עוזב את הבית הלבן בוש יתרצה ויחון את השבוי הנצחי דווקא מקוממת את רעיותו: "מדברים איתי על סוף הקדנציה כאילו זה בשבוע הבא, אבל התאריך הוא ינואר 2009. בדיוק עוד שנה מהיום. אני רוצה אותו חופשי עכשיו, ולא בעוד שנה. מצבו קשה ממש. אנשים לא מבינים שכל יום הוא קריטי, שהוא נשאר בחיים רק בדרך נס".

פולארד רוצה שיכירו בבעלה כאסיר ציון, כשבוי, בדיוק כמו אלדד רגב, אהוד גולדווסר וגלעד שליט. על כולם, וגם על הנעדרים, חלה מצוות פדיון שבויים. בעוד ליבו של העם נתון לחיילים הצעירים, השבוי המבוגר, שסיכן עצמו למען ארצו, מוזנח בקרן זוית. ימים לא קלים עוברים עליה. היא קיבלה החלטה - יחד עם יהונתן, ובעצה אחת עם הרב מרדכי אליהו, המחשיב את פולארד כבנו ותלמידו, ומבקר אצלו רבות - שכיוון שהגיעה העת לשובו הביתה, היא תעלה ותגור בארץ. המשמעות המעשית היא שהיא מפסיקה להיפגש עמו בכלא, ויכולה רק לשוחח

איתו פעם ביום בטלפון, בהקצבה של מספר דקות. כשאני שואלת אותה מתי היתה הפעם האחרונה בה פגשה את בעלה, היא בוכה, ואני איתה.

בלה עמירם, אלמנה ירושלמית ששמעה על מצבה הדחוק של אסתר, פתחה את ליבה ודלתה בפניה והציעה לה חדר בדירה שבה היא גרה. אסתר מודה לקב"ה ומכירה תודה על הכנסת האורחים הנדירה הזו, הנמשכת כבר כמה שנים, אך מצביעה על היעדר כל תמיכה כספית, משפטית או רפואית כעדות המשקפת את הגישה האמיתית של הממשלה כלפי בעלה. היא מציינת שלכל אורך היותו בשבי, לא היא ולא יהונתן קיבלו פרוטה אחת מממשלת ישראל. יש בידה מסמכים רשמיים בהם ממשלת ישראל מודה בפה מלא שהיא חייבת לבעלה תמיכה מלאה כסוכן ישראלי, אך תמיכה כזו מעולם לא יצאה לפועל.

את מעריכה שהנושא יעלה בשיחות בין בוש לאולמרט?

"לא. כל מה שאני יכולה לקוות הוא ששני הצדדים לא יצליחו להימנע מלדבר עליו, אבל לא נראה לי שהנושא של יהונתן נמצא כרגע באג'נדה של אולמרט לקראת הביקור".

על מה מסתמכת הפסימיות הזו?

"על הניסיון. ברגע שמדברים על שחרור בריצינות, מערבים אותנו בעניין. לפני וועידת וואי, דאגו גורמים בכירים ישראלים ואמריקנים (רה"מ ומזכיר המדינה) להיפגש איתנו, להבהיר לנו מה עומד להתרחש, ולהורות לנו כיצד עלינו להתנהג. הם גם הזכירו לנו להימנע מחשיפה לתקשורת. גם כשראש הממשלה המנוח יצחק רבין שקל לנהל משא ומתן עם הנשיא קלינטון על שחרורו של יהונתן, נעשו אותן פעולות. היום לא נעשו שום צעדים שכאלה, לכן אני לא מאמינה שזה יהיה על סדר היום".

קלינטון הפר את הבטחתו

"לצערי", מוסיפה פולארד, "היחידים שמעלים את הנושא מדי פעם אלו דווקא האויבים שלנו, הערבים, המנצלים את ערכו של יהונתן כקלף מיקוח. גם האמריקאים מבינים את ערכו של יהונתן כקלף מיקוח כלפי הציבור הישראלי, והם מנצלים את מצבו של יהונתן להשיג פשרות כואבות מישראל. דוגמה טובה של ניצול שכזה קרתה בוועידת וואי (1998): האמריקאים התחייבו לשחרר את יהונתן תמורת שחרורם של 750 רוצחים פלשתינים. ישראל שחררה את המחבלים, אך בדקה ה-90, על פי עצתו של דניס רוס, קלינטון הפר את הבטחתו וסירב לשחרור יהונתן בגלל 'ערכו הרב כקלף מיקוח במשא ומתן לעתיד'. כך כותב דניס רוס בספרו 'השלום החסר'".

איך את מתמודדת מול הסיפור הקשה הזה. מה מחזק אותך?

"יהונתן. הוא אדם מדהים ובעל אמונה כל כך חזקה, ואני מתעודדת ממנו. הוא מאמין שהצדק ינצח, והוא מאמין שבקרוב יגיע הביתה בעזרת השם. אני מאמינה שהוא המפתח לתיקון היסודי שישראל זקוקה לו, כיוון שהפקרתו היתה תחילת כל שרשרת ההפקרות שממשיכות לקרות עד היום. הרי מאז הפקרתו נעשו מעשי הפקרה בכל החזיתות: הפקרת חיילים בשטח, הפקרת מדחת יוסוף בקבר יוסף, הפקרת אנשי צד"ל בלבנון, הגירוש מגוש קטיף וצפון השומרון, הפקרת החיילים ותושבי הצפון במלחמת לבנון השנייה, וכמובן, ההפקרה המתמשכת של תושבי שדרות. את לא רואה את הקו המקשר בין כל האירועים הללו? זה התחיל בהפקרת יהונתן. שם השורש ומשם יתחיל התיקון. יהונתן, כשמו כן הוא: ה' נתן. ה' נתן לנו הזדמנות להתאחד בעניין כל כך מהותי כמו פדיון שבויים. אם נפדה אותו, נפדה את עצמנו".

הראיון מסתיים, ורגע לפני שאני נפרדת מאסתר לשלום מגיע טלפון מגלי צה"ל. רוצים לראיין אותה לרגל הודעתו של מבקר המדינה על פתיחת החקירה בעניין פולארד. בולט לעין עד כמה היא מתאפקת שלא לומר 'לא'. אסתר פולארד בחיים שונה לחלוטין מן התדמית שנוצרה לה בכמה כלי תקשורת כמתראיינת סדרתית ורודפת פרסום. הפרסום קשה עליה, העמידה על הבמה זרה לה, וכשהיא עונה לשאלות של המראיינת, ידיה רועדות. היא נכנסה לתפקיד הזה במצוות בעלה, שחשב שהיא היחידה שתוביל כראוי את הקמפיין לשחרורו, אבל היא עושה זאת בלי חדווה. המראיינת מעבר לקו מופתעת ומאוכזבת מכך שפולארד לא מראה סימנים של שמחה עד הגג מן ההחלטה. אסתר עושה כמיטב יכולתה כדי להעביר את המסר שהסבירה לי דקות ספורות לפני כן, עכשיו לא הזמן לחקירות, עכשיו הזמן לשחרור. המראיינת קצרת רוח. נראה שהיא לא רגילה למצב שבו המראיין לא אומר את הדברים הצפויים, אלה שלפיהן תכנן המראיין או העורך לשאול את השאלות הבאות, הצפויים גם הן, ולסיים את הראיון בלי לחשוב יותר מדי. ואולי זה משל לכל פרשת פולארד, ולהכרח לעשות למענו צעדים בלתי צפויים, שוברי שגרה ומטלטלי מחשבה.

See Also:

English Version of this Interview

<http://www.jonathanpollard.org/2008/021708.htm>